

Vurdering av Trillemarka - Rollag Østfjell: utkast til lokal utsjekkingsrunde. Uttalelse fra stiftelsen Siste Sjanse.

Oslo, 31.08.2004.

Generelt

Stiftelsen Siste Sjanse har som hovedformål bevaring av biologisk mangfold. Bærende for stiftelsens virksomhet er at vi mener all forvaltning må være kunnskapsbasert, der forvaltningsavgjørelser tas på bakgrunn av den til enhver tid best mulige og mest oppdaterte faglige kunnskap framskaffet gjennom forskning og erfaring. Dette ligger til grunn for hele stiftelsens virksomhet. Det er også på denne bakgrunn at registreringene i området er utført, og på denne bakgrunn denne uttalelsen er skrevet.

Vi ønsker ikke å gi innspill av mer politisk art og det som går på næringsmessige aspekter. Vårt innspill tar for seg naturfaglige forhold og hvordan vi mener Trillemarka – Rollag Østfjell bør forvaltes for at de biologiske verdiene skal ivaretas på best mulig måte. I tillegg gir vi kommentarer som går på lokale forhold ved området basert på den kunnskapen vi har opparbeidet om området.

Kommentarer til Fylkesmannens utkast

Siste Sjanses registreringer

Flere steder (side 3, 13, 14) sies det at "...privat verneforslag utarbeidet av Siste Sjanse..." (sitat, s. 3). Dette medfører ikke riktighet, Siste Sjanse har kun utført biologiske registreringer i området og publisert resultatene av disse registreringene, inkludert forvaltningsanbefalinger, i rapporter. Dette må ikke forveksles med verneforslag. Verneforslag er utarbeidet av Norges Naturvernforbund og Natur og Ungdom.

Kapittel 2 Bakgrunn for skogvern

2.3. Faglige kriterier for utvidelse av skogvern

I Fylkesmannens utredning står det en del punkter gjengitt fra evalueringsrapporten til NINA og Skogforsk (Framstad et al. 2002) (NINA Fagrapport 54). Imidlertid omtales ikke oppsummeringen av hvilke skogtyper/utforminger som det bør prioriteres høyest å sikre (i løpet av de nærmeste par årene). Se også *Framstad et al. (2003): Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. NINA Oppdragsmelding 769* (side 4). Dette omfatter fem punkter, som utgjør essensen av mangelanalysen, og som alle skogområder som vurderes vernet etter naturvernloven bør vurderes etter.

Vi mener tre av de fem punktene er godt oppfylt i Trillemarka-Rollag Østfjell, det gjelder følgende (siterer fra Framstad et al. (2002, 2003)):

- Gjenværende større forekomster av gammel skog med preg av urskog eller skog under overveiende naturlig dynamikk.

- De aller største gjenværende og noenlunde intakte og sammenhengende skogområdene (dvs. områder på mer enn 50-100 km²), samt andre store områder (med minst 10 km² produktiv skog), særlig i lavereliggende strøk og i nemoral, boreonemoral og sørboreal sone.
- Viktige forekomster av rødlistearter, dvs. områder med konsentrasjoner av slike arter med et omfang egnet til forvaltning ved områdevern.

Kapittel 3 Beskrivelse av vurderingsområdet Trillemarka – Rollag Østfjell

3.1. Generell områdebeskrivelse

- Aldersfordeling, tabell 5, side 13
Ifølge denne tabellen er bare 8% av produktiv skog i området eldre enn 150 år. Tabellen gjenspeiler imidlertid dårlig den reelle alderen på skogen i området, og gir et misvisende inntrykk av skogtilstanden. Egne erfaringer (med bl.a. aldersboringer) viser at trær (både gran og furu) på over 200 år, og ofte også langt eldre, forekommer jevnt og i ganske stor tetthet gjennom store deler av området. For eksempel er det ifølge tabellen både i Nore og Uvdal og Sigdal 0% areal som er eldre enn 150 år. Vi viser til bl.a. aldersmålinger av SkogForsk i deler av Sigdal som har avdekket flere graner på 400-500 år. Tabellen er (som nevnt på side 29) basert på flybildetolkninger, noe som i utgangspunktet er vanskelig og som åpenbart har gitt feil resultater i dette tilfellet.
- På side 13 sies det at avgrensningen i Siste Sjanse rapport 2003-5 i nord er trekt noe tilfeldig. Dette er ikke korrekt - avgrensningen her er ikke trukket tilfeldig, men er gjort på bakgrunn av å få med nedbørsfelt (det er altså en bevisst tanke bak avgrensningen). Usikkerheten ligger i at områdene lenger nordover også kan ha naturskogskvaliteter, men at kunnskapen om disse arealene er for dårlig til å trekke evt. grense her. For øvrig støtter vi NINAs (2004) anbefaling om registreringer i områdene videre nordover.

3.2. Vernefaglige verdier

- Ulvelav (side 16): ulvelav har rødlistekategori "hensynskrevende" (DC), ikke "sårbar".
- Huldrestry (side 16): tilleggsopplysning: Norge har europeisk forvaltningsansvar for denne arten (Norge har de største gjenværende forekomstene i Europa).
- Fiskeørn (side 17): Det er nå kjent to hekkelokaliteter for fiskeørn i området, en inne i Trillemarka naturreservat, og en i Rollags del av vurderingsområdet.
- Insekter (side 17): I tillegg til de to rødlistede insektene som det var kunnskap om på tidspunktet rapportene fra Siste Sjanse og NINA ble skrevet, har vi blitt kjent med flere nye funn av rødlistede insekter i ettertid.
- Rødlistearter (side 18): Det sies at også storsopp er undersøkt så godt at en betydelig del av rødlisteartene i området trolig er registrert. Dette mener vi ikke medfører riktighet, trolig er et stort antall rødlistearter, spesielt av sesongvariable, marklevende sopp ennå ikke registrert. Dette påpekes da også i NINA (2004) side 55 (vedlegg 6) (sitat): "...er det opplagt mange arter, også vanlige, som fortsatt mangler i forhold til en mer fullstendig liste.". Trolig er det bare for makrolav og vedboende poresopp (ikke barksopp) som det er riktig at de fleste rødlisteartene er registrert.
- Delområder

I tabell 8 ser det ut til at to av delområdene er satt opp med forskjellig verdi enn det som står i NINA (2004):

11 Øvre lisode vest for Rollag Østfjell: verdi ”-” i tabellen, men verdi ** av NINA.

13 Nysset-Konnuliåsen: ingen verdi satt opp i tabellen, verdi ** av NINA.

- **Kjerneområder**

I tillegg til de 61 kjerneområdene registrert av Hofton (2003, 2004) kommer følgende (som ikke er tegnet inn på kart):

1. 2 kjerneområder registrert av NINA (2004) beliggende i delområde 2 Bjørneskardsfjellet-Kårsethøgda: lokalitet 2.2. og 2.3. (side 13, NINA 2004).
2. 3 kjerneområder registrert av NINA (2004) i delområde 11 Øvre lisode vest for Rollag Østfjell: lokalitet 11.1., 11.2., 11.3. (side 25-26. NINA 2004).
3. 2 kjerneområder/nøkkelbiotoper (tidligere registrert, data fra Prevista) i delområde 1 Vergjeli.
4. Et område på ca. 1000 daa. omkring Kupefjellet lengst nord i Sigdal registrert som nøkkelbiotop av Lottrup (1994) (upublisert Siste Sjanse-notat) (se også Siste Sjanse-rapport 2003-5, side 6).

Disse nye kjerneområdene bør også inkluderes i tabellene. Bl.a. er ikke de 4 kjerneområdene beskrevet i Siste Sjanse notat 2004-2 med her.

- **Naturtyper**

Som sagt i utredningen er det særlig urskogs nær furuskog og bekkeløfter av mer spesielle og sjeldne naturtyper som framheves i mangelanalysen av skogvern i Norge (NINA Fagrapport 54) som forekommer i Trillemarka-Rollag Østfjell. Imidlertid finnes også mindre innslag av boreal løvskog (i form av partier med mye gammel osp), samt rike lågurtgranskoger.

3.3 Historisk bruk av vurderingsområdet. Skogbrukshistorie. Kulturminner.

- Det nevnes at skogene i Sigdal ”ble uthogget”. Hva som ligger i dette begrepet er noe uklart, og burde presiseres. Hva som betraktes som uthogget må trolig sees på bakgrunn av hva som var datidens gjeldende skogbrukspraksis.
- Det er korrekt at det meste av området har vært gjennomhøgd opp til flere ganger. Imidlertid viser skogstrukturen for størsteparten av området (spredt forekomst av virkelig gamle trær, spredte læger av store dimensjoner og høy nedbrytningssgrad) at disse hogstene trolig ikke har vært hardere enn at en viss grad av kontinuitet er opprettholdt også utenfor kjerneområdene.

3.4 Næringsinteresser

- Det står at vurderingsområdet berører dyrket mark på gården Åsan i Eggedal. Det bør presiseres at dyrket mark ikke er inkludert i området, men at grensa for området går inntil dyrket mark.
- Side 30: Det sies at store deler av skogarealet som er hogget etter krigen har vært gjenstand for planting og ungskogpleie. For å få et korrekt bilde av dette, og dermed et korrekt bilde av inngrepene (som har betydning for vurdering av verneverdi) bør det presiseres hvor store arealer dette gjelder, og hvor disse arealene befinner seg.

Kapittel 4. Vurdering av Trillemarka-Rollag Østfjell for skogvern

4.2.8. Virkning av utvidet vern for andre interesser

- Som nevnt er et hovedformål med naturreservater å sikre referanseområder. I den forbindelse er det særlig viktig med nedbørsfeltbetraktninger, der det i størst mulig grad bør søkes å inkludere hele nedbørsfelt.

Kapittel 7. Forvaltningsmessige spørsmål

Siste Sjanse støtter tanken om utarbeidelse av en forvaltningsplan. Som Fylkesmannen foreslår bør det tillates og stimuleres til skjøtsel av verdifull kulturmark i området. Det er et sterkt behov for snarlig skjøtsel av flere setervoller i området. Bl.a. kan framheves Svarttjennsetra i Trillemarka (med forekomst av den rødlistede orkidéen hvitkurle), som er i ferd med å gro igjen.

I en forvaltningsplan og også i verneforskriftene bør det presiseres nøyaktig hva slags trær som tillates hogd ved uttak av ved. Etter vår mening bør dette utelukkende begrense seg til unge bartrær og ung bjørk. Særlig viktig er det at død ved ikke fjernes. Spesielt gammel furugadd er utsatt, et element som har svært lang økologisk leveransetid.

Temakartene

Kart 1 Verneverdier

- Som tidligere nevnt er det for noen delområder ikke samsvar mellom verdisettingen på kartet og verdien NINA har gitt.
- Kun kjerneområdene registrert av Siste Sjanse (2003, 2004) er inntegnet på kartet. Også de andre registrerte områdene (5 av NINA (2004), 2 av Prevista, og 1 av Lottrup (1994)) bør inntegnes for å få et så korrekt bilde som mulig av fordeling og arealdekning av slike områder. Det samme gjelder Tundra-Langvassåa.

Kart 2 Skogbruksinteresser

Det kan synes som om relativt store arealer som er satt til hogstklasse 1 og 2 er noe misvisende når det gjelder skogtilstand. Ganske store deler av det som på kartet er framstilt som hk 1+2 er glissen, gammel furuskog der det forekommer tydelig gamle trær. Imidlertid kan det være at disse partiene, ifølge definisjonen av hogstklasser, passer i kategori hogstklasse 1 eller 2. Dette er imidlertid en økonomisk inndeling av suksesjonsfaser, som ikke alltid passer med skogens reelle biologiske alder og økologiske funksjon. En slik usikkerhet burde påpekes i teksten.

Kommentarer til partier med større arealer hogstklasse 1 og 2 ifølge kartet:

- Stripe ved Damtjønn sørvest for Vardefjell
Frøtrestillingshogst av furu. Spredt gammel furu står igjen.
- Langvatnet N og Gammalsætra NV
Gjennomhogd furuskog. Yngre levende trær og rikelig gammel furugadd står igjen.
- Låkåsetvatnet NØ
Hogstflate (trolig 1998)
- Myklevatnet S
Glissen skog; spredtstående eldre furu, småvokst glissen gran og litt bjørk.
- Tjennaldstjenn Ø

- Gjennomhogd furuskog. Yngre levende trær og noe gadd står igjen.
- Flere partier sørøstover fra Søråi
 - Eldre hogstflater med oppslag av yngre løvsuksesjon (bjørk)
- Ved enden av veien sørvest for Fjøsli
 - Glissen, relativt gammel furuskog, lenge siden siste inngrep.
- Oddetjenna
 - Glissen, berglendt gammel furuskog, spredt dødved, lenge siden siste inngrep.
- Strandebråtan V
 - Hogstflate (1996)
- Strandebråtan N
 - Trolig glissen, gammel furuskog.
- Strandemyran
 - Sjiktet furuskog med spredtstående, enkelte ganske gamle trær (gamle gjennomhogster).
- Svartetjennet S
 - Stort sett glissen, gammel og delvis myrlendt furuskog.

I tillegg er ganske store arealer som er hvitt på kartet gammel skog. Det kan se ut til at dette skyldes at enkelte eiendommer ikke er taksert/klassifisert til hogstklasse. Dette burde i så fall påpekes i teksten. Dette gjelder særlig et stort område ved Skålavatn (som for øvrig er et kjerneområde av gammel furuskog med verdi ** (Siste Sjanse 2003-5)), og et område sørvest for Torbjørnstjønn.

Kart 3 Inngrep

Fargen på inngrepsfri sone er så lys at det er svært vanskelig å skille disse arealene ut på kartet. Siden inngrepsfri sone >5 km fra inngrep og 3-5 km fra inngrep ikke forekommer i området, virker det unødvendig å ha fargekoder på disse, og inngrepsfri sone 1-3 km fra inngrep kunne ha blitt gitt en mørkere og lettere synlig farge.

Verneverdier og avgrensning

NINAs (2004) vurderinger og anbefalinger om arrondering og avgrensninger (inkludert justeringene foreslått i kap. 7.3.4) støttes fullt ut av Siste Sjanse. Trillemarka-Rollag Østfjell har svært store dokumenterte verdier, og det er av stor viktighet at avgrensning av området i så stor grad som mulig utformes slik at disse verdiene opprettholdes og videreutvikles. Dette innebærer bl.a.:

- Alle viktige kjerneområder sikres.
- Kanteffektene minimeres, ved at grensene gjøres så ”rette” og ”jevne” som mulig.
- Fragmenteringseffektene minimeres, ved at innhakkene (som er umulige å unngå særlig omkring Stavalidalen i nord, Nedalen i øst og Øgnevatnet-Søndre Tråenvatnet i sør) gjøres så smale som mulig. Således er det viktig at også biologisk viktige arealer inne i disse kilene (nøkkelbiotoper, naturskogsrester), i den grad de finnes, forvaltes slik at den økologisk funksjonelle effekten av fragmentering gjøres så liten som mulig.
- Områdets variasjonsbredde og spenn i økologiske typer, vegetasjonstyper og landskapstyper maksimeres, for å sikre størst mulig variasjon.

Vi støtter Fylkesmannens vurdering i at områder med stor næringsmessig verdi kan tas ut fra området, så lenge det ikke går på bekostning av viktige naturverdier og områdets totale verdi og variasjonsbredde.

I våre kommentarer inkluderes også ny kunnskap om områder som er tilkommet etter at SiS-rapport 2003-5 og SiS-notat 2004-2 ble laget.

Avgrensningsalternativ 1: Kommentarer til partier som foreslås tatt ut

Nordvestligste del (del av delområde 2)

Verdier er her særlig knyttet til søkk med tyngre granskog og viktigheten av å inkludere mest mulig helhetlige nedbørsfelt. Flere av søkkene har ganske kompakte granskoger som har ganske godt restaureringspotensial (bl.a. østskråningen av Myrsetåsen). Det er tidligere registrert en større nøkkelbiotop helt i nordøst, se Lottrup (1994).

Lauvåstjørni SV

Eldre granskog, plukkhogstpåvirket, men med en del ganske gamle trær. Mjuktjafs (sårbar) forekommer langs elva et stykke ut fra Lauvåstjørni. Trolig relativt moderate verdier totalt sett, mest knyttet til det nordvendte søkket med fuktig granskog og skogen langs elva.

Trihinningen V (Kvislefeltet)

Her er grensa trukket et stykke opp fra hyttefeltet. Årsaken til at avgrensingen gjort av Hofton (2003) ble trukket helt ned til hyttene er at gammel naturskog her går ned til hyttene. Skogen er blandingsskog med gammel furu, en del dødved av furu, og tydelig gammel gran. Flere rødlistearter er kjent i dette området, bl.a. den sårbare mjuktjafs. Området har klare verdier som gammel naturskog.

Myklevatn-vassdraget vestsida (del av delområde 13)

Dette arealet har klare verdier sett i sammenheng med resten av området. Det er da også gitt ** av NINA som del av storområde. Vi støtter denne vurderingen. Området har betydelige verdier som del av storområdet, bl.a. av følgende grunner:

- Øvre del av åspartiet sør for de store vannene har ganske gammel furuskog, med relativt god aldersspredning (inkludert en del tydelig gamle trær (trolig 300-350 år), og spredt furugadd (flere med ulvelav). I de nordvendte liene inngår også mindre lommer med eldre, flersjiktet, ofte ganske småvokst granskog med sturende og relativt gamle graner der den sårbare mjuktjafs inngår sparsomt.
- Referanseverdi. Arealet har stor verdi som helhetlig landskapsrom, ikke minst med tanke på viktigheten av å inkludere mest mulig helhetlige nedbørsfelt. Verdien som referanseområde øker betydelig ved at nedbørsfelt blir mest mulig helhetlige.
- Landskapstypen (åpen, vid forsenkning med store vann og mye mellomboreal furuskog) er i tillegg dårlig representert ellers i området, og Myklevatn-området representerer det klart største delområdet av slik type. Området bidrar således til å øke storområdets variasjonsbredde. Denne landskapstypen i en tilstand som er såpass lite påvirket av veier, hytter og hogstfelt (i forhold til de fleste andre tilsvarende områder av noenlunde samme type) er også relativt uvanlig på større, regional skala.

- Trolig viktig verdi for forstyrrelsesfølsomme fugl. Det er konstatert hekking av både fiskeørn og storlom.

Vestbremmen fra Rollagsfjell (del av delområde 11)

Området har relativt klare verdier som del av storområdet, med verdi ** av NINA, selv om de isolerte verdiene er relativt små. Verdiene går i første rekke ut på:

- 3 små kjerneområder er registrert av NINA (2004), disse har isolert sett klare verdier (ett av disse er innenfor avgrensningalternativene til Fylkesmannen).
- Økologisk gradient fra relativt produktive arealer med tung og kompakt granskog nede i liene, via glissen fjellskog i øvre deler, og opp til nakne fjelltopper.
- Liene har relativt sett en god del areal tyngre, ganske produktiv granskog. Storområdet som sådan er dominert av lavproduktive, høyereliggende arealer, og det bør derfor søkes å inkludere mest mulig av de relativt sett mer produktive arealene med tanke på framtidig restaurering.

Som påpekt av NINA fungerer området som en viktig buffer mellom sterkt flatehogstpåvirkete deler av liene nedenfor og fjellskogen i overkant. Vi støtter imidlertid forslaget fra NINA om å ta ut arealet omkring Skarpmosætri. Dette vil ikke påvirke delområdets verdi nevneverdig.

Daldraget Øgnevatn-Grunntjenn-Søndre Tråenvatn

Kilen som dannes av inngrepene (vei, hytter, hogstflater) i denne dalgangen gjør arronderingen uheldig og åpner for kanteffekter inn i området. Som påpekt av NINA er det viktig at denne kilen gjøres så smal som mulig, for dermed å minimere fragmenteringseffekten.

Deler av skogen som er foreslått tatt ut på østsiden av dalen (Sigdalssiden) har relativt store naturverdier. De viktigste verdiene er følgende:

- Kjerneområde 53
De største verdiene er knyttet til sør- og sørvestvendt skråning i retning Ribbe (altså den delen som ligger utenfor Fylkesmannens avgrensningalternativer). Her inngår bl.a. rikelig med gamle løvtrær (mye osp, noen meget grove seljer) og rikelig med død gran i et tørt og varmt miljø (potensielt viktig insekthabitat). Dette området har store naturverdier også isolert betraktet.
- Granskogsareal i nordlige del
Rett vest for Oddetjenna, ut til grensa for vurderingsområde, ligger granskogspartier med et fint naturskogs preg: gamle høyreiste og ganske grove trær, god flersjiktning, en god del læger (mest ferske stadier). Langs bekken inngår også den sårbare mjuktjafs på granene (mjuktjafsforekomsten strekker seg for øvrig langs bekken helt ned til skogsbilveien i vest, utenfor vurderingsområdet).

Strandemyran

De største verdier er her knyttet til landskapstypen: ganske stort myrkompleks som er det best utviklede av denne typen innenfor storområdet. Myrkomplekset strekker seg helt ut til vurderingsområdets ytterkant (altså utenfor kraftlinja som markerer grense for Fylkesmannens alternativer).

Gørkimetjenn

Her står relativt gammel furuskog i øvre del av området, med spredte trær av høy alder. Topografien er relativt variert, med flere markerte søkk som drenerer sørover. I tilknytning til disse inngår flere steder ganske gammel og fuktig granskog med noe læger. Mjuktjafs er registrert ned mot Skjærsmyra (utløper av den rike forekomsten langs øvre del av Skjærbecken). Området har klar verdi som del av storområdet, og utgjør en naturlig del av platået videre sørover mot Svartetjennet.

Nordøst for Slettefjell

Her fører utretting av grenser til at nedre del av kjerneområde 34 Slettefjell, av verdi ***, blir liggende utenfor. Verdiene i den delen av kjerneområdet som ligger like utenfor avgrensningalternativene er betydelige: nordvendt, fuktig granskog med til dels mye dødved og god kontinuitet og stor tetthet av rødliste- og signalarter. Kjerneområdet grenser i nedkant til store hogstflate, og er i utgangspunktet ganske smalt. Utelatelse av de 40-50 høydemetrene det er snakk om vil redusere naturverdiene.

Sølandsfjellet

Største sammenhengende alpine areal i storområde. Området ble i utgangspunktet inkludert (Siste Sjanse rapport 2003-5) for å inkludere størst mulig areal naturskog, og for å få inkludert naturskog av alle eksposisjonsretninger rundt fjellmassivet. Vi støtter NINAs vurdering av dette som et marginalt område og med relativt små verdier. Imidlertid har den delen av området som drenerer ned i Trillemarka viktig verdi som del av nedbørsfelt. Verdien av området som referanseområde er i stor grad knyttet opp mot helheten av nedbørsfelt.

Storvassåsen

Sørligste del av åsryggen, med tilhørende sørvendt li ned mot vatnet, har som beskrevet av NINA naturskogs kvaliteter. Arealet er i tillegg viktig for å minimere kilen, og dermed fragmenteringseffekten, inn i området fra nord.

Stavalidalen – nord for Langlitjenn

Her er grensa trukket langs dalbunnen/bekk inn i Langlitjenn fra nordvest. Arealet øst for dalen (dvs. den delen som ligger mellom Fylkesmannens avgrensingsforslag og grense for vurderingsområdet) har naturskog av til dels gammel furu, spredt og grov furugadd, og en del gammel gran i søkk og lisider. Bekkedalen utgjør, på tross av skogsbilveien (stengt med bom, lite brukt, relativt moderat inngrep) et helhetlig lite nedbørsfelt.

Lenger nord er grensa for Fylkesmannens forslag dratt helt ned til Øvre Trytetjenn. Trolig vil dette da medføre at deler av et lite hyttefelt blir liggende innenfor grensa (litt vanskelig å tolke fra kartet). Landskapet rundt Øvre Trytetjenn er av betydelig mindre verdi enn daldraget nordvest for Langlitjenn.

Avgrensningsalternativ 2: Kommentarer til partier som foreslås tatt ut (i tillegg til de i alternativ 1)

Alternativ 2 legger opp til en restriktiv linje, der kun de mest sentrale arealer som isolert sett kan betraktes som å ha store verdier inkluderes. Dette innebærer imidlertid, etter vårt syn, en betydelig reduksjon av området samlete naturfaglige verdi. Et av de mest sentrale aspektene ved dette området, og det som i størst grad skiller det fra andre skoglandskaper i Norge, er nettopp det store arealet sammenhengende naturskog, med en stor andel viktige kjerneområder. I tillegg kommer stor økologisk variasjonsbredde. En betydelig reduksjon av området, der store arealer naturskog ikke inkluderes, og der det i tillegg finnes viktige kjerneområder som ikke kommer med, vil føre til at området totalt sett blir mindre verdifullt.

Nordvestlige del (delområde 1, 2, 3, 4)

Området har isolert sett betydelige biologiske verdier. Dette gjelder både i form av store sammenhengende naturskogsarealer og 7 kjerneområder av til dels stor verdi. Det er også kjent en rekke forekomster av signal- og rødlistearter her.

Sinern vest

Landskapet sør for Venlifjella og over mot Nedalsfjellet er allerede sterkt preget av inngrep i sørlige del (store flatehogster, hytteutbygging, veier). Det resterende arealet har både isolerte biologiske kvaliteter (relativt gammel granskog med en del dødved (særlig vest for Tverrhøggvatnet)), som del av en større helhet, og ikke minst for å redusere det store innhakk i Nedalen mest mulig og dermed minimere fragmenteringseffektene.

Strandemyran

Dette området representerer en landskapstype som i liten grad finnes ellers i storområdet, og er således viktig for storområdets totale variasjonsbredde. I tillegg har området visse selvstendige kvaliteter (verdifulle viltområde, spredt gammel furu). Såpass lavtliggende skog-myrr mosaikker av denne størrelsen som ikke er grøftet og hardt påvirket er relativt sjeldent.

Utvidelsesforslag foreslått av NINA

Arronderingsjusteringer

I den opprinnelige avgrensningen av området (Siste Sjanse rapport 2003-5) ble det valgt å strengt utelate arealer som var hardt påvirket av flatehogster og veiinngrep i ytterkantene, så lenge det ikke var tvingende nødvendig å inkludere slike arealer for å ivareta store verdier med tanke på arrondering. Muligheten for å inkludere slike arealer (med unntak av hyttefelt) for å bedre arronderingen nevnes imidlertid i rapporten (side 38). Dette er fulgt opp av NINA (2004).

NINA (2004) foreslår en rekke mindre avgrensningsjusteringer for å bedre området arrondering. Siste Sjanse stiller seg fullt ut bak disse justeringsforslagene, og vi vil tilføye at de foreslåtte justeringene trolig vil øke området totale verdi fordi:

- De langsiktige kanteffektene reduseres.
- Fragmenteringseffektene minimeres og området økologiske funksjoner ivaretas på en bedre måte.

- Det tilkommer en del areal som isolert sett kan utvikle seg til verdifulle områder på lang sikt. Bl.a. er mange av de små innhakkene dalfører som har relativt god bonitet. Store deler er også i suksesjonsfase med stor andel løvtrær som, hvis de får stå urørt, vil kunne utvikle verdier knyttet til gamle og grove løvtrær.

Området Nedalsfjellet, som også framheves av NINA (side 47), vil kunne bidra til å fylle det store innhakk ved Nedalen i vesentlig grad, og bør således vurderes som en funksjonell del av Trillemarka-Rollag Østfjell. Dette området har i tillegg store selvstendige kvaliteter, bl.a. i kraft av å ha en av de klart største edelløvskogene i Sigdal, samt større arealer gammel granskog og furuskog.

Tundra inkludert Langvassåa

I avgrensningalternativ 1 foreslår Fylkesmannen å inkludere Tundra ned til samløpet med Langvassåa i området. Siste Sjanse støtter tanken om utvidelse her. Som nevnt i Siste Sjanse rapport 2003-5 viser våre observasjoner at kløfta klart har store verdier. I regi av Buskerud Botanisk Forening ble det nylig gjennomført en ekskursion til denne kløfta, med Tom H. Hofton som turlleder. Observasjonene som da ble gjort styrket i betydelig grad bekkekløfta som et svært viktig område. Under denne turen ble det lagt størst vekt på sidekløfta Langvassåa.

Tundra, inkludert nedre del av sidekløfta Langvassåa, framstår som en av de mest verdifulle bekkekløftene som er kjent i Buskerud. Særlig store verdier er knyttet til karplanter, lav og moser, men også floraen av markboende sopp og dels også vedboende sopp er rik. Av karplanter framviser kløfta en uvanlig rik mosaikk av ulike elementer. Berggrunnen i området er trolig den rikeste i hele storområdet, noe som sammen med stor økologisk variasjon og gammel skog resulterer i et særdeles rikt biologisk mangfold. En rekke arter som ikke tidligere er registrert i storområdet ble funnet. Basekrevende fjellplanter som bergveronika, gulsildre, blå rapp og fjellodnebregne finnes i bergvegger. Huldregras, junkerbregne og myskemaure forekommer rikelig, der særlig den rike forekomsten av junkerbregne er oppsiktsvekkende. I tillegg ble den rødlistete dalfiol (DC) registrert. Lavfloraen er uvanlig rik, bl.a. med Buskeruds største kjente forekomst av den sårbare trådragg (minst 15 bergvegger), buktporelav og rund porelav på flere bergvegger (begge suboseaniske arter som er svært sjeldne på Østlandet), skoddelav. Mosefloraen er også meget artsrik, både på rike bergvegger og på død ved. Av markboende sopp ble den rødlistede beltebrunpigg *Hydnellum conrescens* (DC) og den krevende knippesøtpigg *Bankera violascens* funnet, begge nye for storområdet. Alle disse observasjonene er gjort langs Langvassåa og/eller den nederste delen av Tundra nedenfor samløpet med Langvassåa.

Disse nye observasjonene styrker klart vurderingen av Tundra-Langvassåa som nasjonalt verdifull, og området er totalt sett trolig den mest verdifulle kløfta i storområdet og en av de aller mest verdifulle i fylket. Det må presiseres at Fylkesmannens forslag til avgrensning er snever. Det er svært store verdier helt ned til der elva flater ut i nedkant av kløfta (ned til ca. 250 moh.), og ikke minst i Langvassåa opp til ca. 370 moh. (høyde langs elveløpet) (stor hogstflate videre oppover).

Det vil etter hvert bli utarbeidet et mer omfattende notat for Tundra-Langvassåa med kartavgrensning, som vil oversendes Fylkesmannen.

Med vennlig hilsen
Siste Sjanse

Terje Blindheim
Daglig leder

Tom Hellik Hofton